

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Wejrzyj W GŁĄB i dostrzeż GŁĄB

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

Jest ten GŁĄB i jest ta GŁĄB – nie są to synonimy jak RODZYNEK i RODZYNKA czy CYTAT i CYTATA, bo GŁĄB rodzaju męskiego ma zupełnie inne znaczenie niż GŁĄB rodzaju żeńskiego, a oba te wyrazy – w zależności od interpretacji „językowych wykopalisk” – są albo stosunkowo blisko spokrewnione, albo w ogóle niespokrewnione.

GŁĄB – „językowy samczyk” – to ‘krótka, gruba łodyga roślin kapustnych’, a także ‘ktoś niezbyt rozgarnięty; głupi’, natomiast GŁĄB – „językowa samiczka” – to inaczej ‘głębia’.

GŁĄB rodzaju męskiego pochodzi od prasłowiańskiego rzeczownika *gļōbъ o takim samym znaczeniu (‘zgrubiła część jadalnej rośliny’). Rzeczownik ten jednak może równie dobrze być kontynuantem praindoeuropejskiego pierwiastka *geleb(h) / *gleb(h), niosącego znaczenie ‘zgniatać, ścisnąć’, jak i potomkiem przymiotnika o takiej samej postaci, ale innym znaczeniu – ‘pusty od dołu’. W pierwszym wypadku GŁĄB oznaczałby pierwotnie ‘coś zgnieczonego, zbitego, ściśniętego’ i nie miałby nic wspólnego z głębią. W drugim – byłby językowym krewnym GŁĘBI, w dodatku z umotywowanym przenośnym znaczeniem głupoty, jako pustki w głowie.

GŁĄB – „językowa samiczka” to dawna oboczna postać rzeczownika GŁĘBIA. Ma takie samo znaczenie jak GŁĘBIA, a pojawiła się w literaturze mniej więcej w połowie XVII w. jako poetycka wersja bardziej prozaicznego określenia GŁĘBIA. Wcześniej, w XVI w., była określeniem fachowym, używanym przez mierniczych. Do dziś zachowało się w użyciu określenie pochodzące właśnie z owego okresu: W GŁĄB – a nie w głębię czy w głębinę, choć W GŁĄB to swoiste skrócenie dawnego połączenia o postaci: w głębią.